

Regionaal Protocol

Behandeling Geïnfecteerde Gewrichtsprothese

Lokale versie Haga en Spaarne ziekenhuis

Versie 1.1
April 2019

Inhoudsopgave

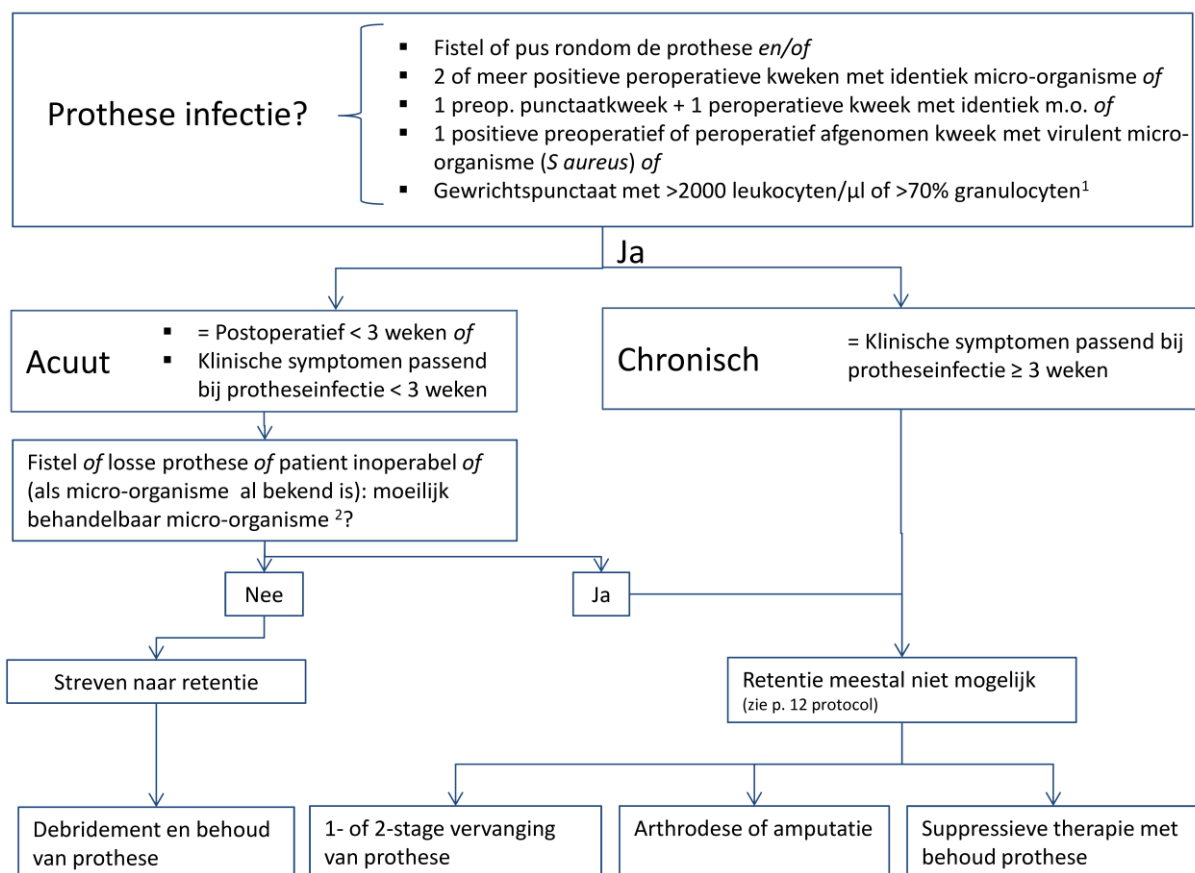
1.	Samenvatting protocol	2
2	Algemene overwegingen	5
	- Differentiatie tussen acuut en chronisch geïnfecteerde prothese	
	- Differentiatie tussen een prothese infectie en een oppervlakkige wondinfectie	
3	Behandeling van een acute prothese infectie	7
4	Behandeling van een chronische prothese infectie	11
5	Suppressieve therapie bij in situ blijvende prothese	14
6	Monitoring laboratorium	15
7	Postoperatieve wondlekkage	16
8	Aandachtspunten bij afname kweken	17
9	Aandachtspunten bij gebruik van antibiotica	18
10	Uitzonderlijke situaties en tekortkomingen richtlijn	20
	Referenties	21

1. Samenvatting protocol

Stappenplan:

1. Onderscheid acute/chronisch PJI en bepalen chirurgische strategie
2. Empirisch antibiotisch beleid
3. Gerichte therapie op basis van kweekuitslagen

Stap 1: Onderscheid acute/chronisch PJI en bepalen chirurgische strategie

¹ Moeilijk behandelbare micro-organismen: rifampicine-resistente staphylococci, ciprofloxacineresistente gramnegatieven, *Candida* spp., amoxicilline-resistente enterococci

² Celtelling minder betrouwbaar bij: reumatoïde artritis, infectie < 6 weken postoperatief, periprosthetische fractuur, neutropenie, gebruik immuunsuppressiva

Stap 2: Empirische antibiotische therapie

Empirische therapie bij PJI (start na debridement)	
Antibioticum	Bijzonderheden
Flucloxacilline 6 gram/24 uur i.v. continue (opladen met 1 gram) + tobramycine eenmalig 5mg/kg i.v.	Tobramycine alléén toedienen als: <ul style="list-style-type: none"> • géén grampositieve kokken in het Gram-preparaat of • als het Gram-preparaat nog niet bekend is
<p>† Exacte dosering varieert tussen centra. Volgende gift afhankelijk van kweek en gram. Bij BMI > 30 doseren tobramycine op ABW (= adjusted body weight, te berekenen met online calculator)</p> <p>NB: Vóór start antibiotica kweken afnemen (2x bloedkweek bij T>38.3; gewrichtspunctaat 1x, en/of perioperatieve bot- en weefselkweken 5 a 6x) (tenzij patiënt septisch ziek is en met antibiotica niet gewacht kan worden)</p> <p>NB: Ceftazidim (3dd 1000mg bij eGFR > 50ml/min) kan als alternatief gebruikt worden als tobramycine gecontra-indiceerd is</p>	

Stap 3: Gerichte antibiotische therapie op basis van kweekuitslagen

Verwekker	Behandeling	Duur behandeling	Opmerking
Bij debridement en behoud van prothese of bij 1-stage procedure			
<i>S aureus</i> (en CNS, indien flucloxacilline gevoelig)	Flucloxacilline 6 gram/24 uur i.v. continue Toevoegen rifampicine 2dd 300 mg zodra wond droog is en de stafylokok gevoelig is voor rifampicine en ciprofloxacin	Tenminste 6 weken (mede o.g.v. kliniek en bezinking; stopmoment wordt in MDO besproken) Maximale behandelduur is 3 maanden	Na 2 weken wissel ¹ naar oraal rifampicine 2dd 300mg + levofloxacin 2dd 500mg
CNS MRSA	Vancomycine 2dd 15 mg/kg iv Toevoegen rifampicine 2dd 300 mg als wond droog is en de stafylokok gevoelig is voor rifampicine en ciprofloxacin		Na 2 weken wissel naar oraal rifampicine 2dd 300mg + levofloxacin 2dd 500mg . Indien dit alternatief er niet is: Vancomycine continueren (dosering aanpassen bij eGFR < 100ml/min) + rifampicine 2dd300mg po
Streptokokken <i>P. acnes</i>	Penicilline G 6 milj. E./24 uur iv		Na 2 weken wissel ¹ naar oraal amoxicilline 3dd 1000mg of clindamycine 3d600mg of feneticilline 5dd 1000mg (bij feneticilline eerst resorptietest)
Enterobacteriaceae	Cefuroxim 1500mg 3dd iv of Ceftriaxon 2000mg 1dd iv		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o. of cotrimoxazol 2dd960mg p.o.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Ceftazidim 3dd2gram iv		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o.
Bij 2-stage vervanging			
Verwekker	Behandeling	Duur behandeling	Opmerking

<i>S aureus</i> (en CNS, indien flucloxacilline gevoelig)	flucloxacilline 6 gram/24 uur i.v. continue	Tenminste 6 weken (mede o.g.v. kliniek en bezinking; stopmoment wordt in MDO besproken) Maximale behandelduur is 3 maanden	Na 2 weken i.v. antibiotica wissel naar orale therapie o.g.v. antibiogram en patiëntkenmerken
CNS, MRSA	vancomycine 2dd15 mg/kg iv (spiegels bepalen!)		2 weken voor re-implantatie antibiotica staken om adequate kweken peroperatief te kunnen afnemen
Streptokokken <i>P. acnes</i>	penicilline G 6 milj. E./24 uur iv.		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o. of cotrimoxazol 2dd960mg p.o.
Enterobacteriaceae	Cefuroxim 1500mg 3dd iv of Ceftriaxon 2000mg 1dd iv		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Ceftazidim 3dd2gram iv		

Conservatieve behandeling gevolgd door chronisch suppressieve therapie[†]

Verwekker	Behandeling	Duur behandeling	Opmerking
<i>S aureus</i> (en CNS, indien flucloxacilline gevoelig)	Flucloxacilline 6 gram/24 uur i.v. continue	Tenminste 6 weken, daarna langdurig suppressieve therapie	Na 2 weken wissel* naar oraal flucloxacilline 5dd 1000mg mits resorptietest adequaat is. Gelijkwaardig alternatief: clindamycine 3dd 600mg
CNS MRSA	vancomycine 2dd 15 mg/kg iv		dosering aanpassen bij eGFR < 100ml/min Na 2 weken kan overgegaan worden op een oraal alternatief in lagere dosering
Streptokokken <i>P. acnes</i>	penicilline G 6 milj. E./24 uur iv.		Na 2 weken kan overgegaan worden op oraal alternatief in lagere dosering
Enterobacteriaceae	Cefuroxim 1500mg 3dd iv of Ceftriaxon 2000mg 1dd iv		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o. of cotrimoxazol 2dd960mg p.o.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Ceftazidim 3dd2gram iv		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o.

Bij artrodese of amputatie

Verwekker	Behandeling	Duur behandeling	Opmerking
<i>S aureus</i>	flucloxacilline 6 gram/24 uur i.v. continue	Indien volledige resectie: antibiotica postoperatief staken na 48 uur Indien partiële resectie of arthrodese tot minimaal 6 weken postoperatief	Indient twijfel over volledigheid resectie infectie: kweek uit resterend weefsel afnemen en antibiotica continueren in afwachting van deze kweken
CNS MRSA	vancomycine 2dd 15 mg/kg iv		
Streptokokken <i>P. acnes</i>	penicilline G 6 milj. E./24 uur iv.		
Enterobacteriaceae	Zie boven		

[†] Na een zeer lange periode (>2-5 jaar) kan overwogen worden, met risico op recidief (kans onbekend) deze antibiotica op proef te staken.

*Na twee weken intraveneuze antimicrobiële therapie kan bij goede kliniek en dalende inflammatoire parameters gewisseld worden naar orale therapie

2. Algemene overwegingen

Behandeling van een geïnficeerde gewrichtsprothese

Het doel van een behandeling is steeds een eindstadium waarin de patiënt zonder pijn beschikt over een zoveel mogelijk functionele extremiteit.

Initieel moet gekozen worden tussen de volgende behandeltrajecten, op volgorde van voorkeur:

- I. Behoud van de prothese (Debridement, Antibiotics and Implant Retention, DAIR)
- II. De zogenaamde 'two-stage' behandeling (na debridement en verwijdering van de prothese wordt na enige tijd een nieuwe prothese ingebracht). Indien hier ervaring mee bestaat kan ook de 'one-stage' behandeling worden toegepast.
- III. Behoud van de prothese d.m.v. debridement met langdurige suppressieve antimicrobiële behandeling.
- IV. Verwijdering van de prothese (resectiearthroplastiek), arthrodesse of amputatie.

In alle trajecten, m.u.v. amputatie, speelt de behandeling met gerichte antimicrobiële middelen van de osteomyelitis component en het geïnficeerde peri-prothetisch weefsel een belangrijke rol.

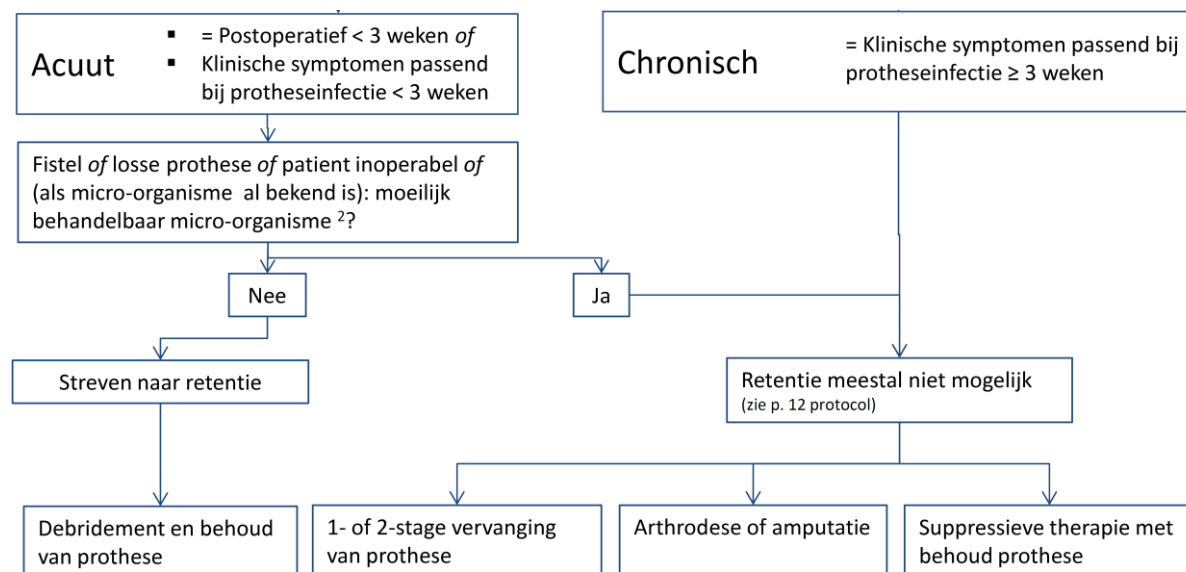
Twee belangrijke onderdelen bij het beoordelen van een patiënt met een geïnficeerde prothese bepalen de keuze(mogelijkheid) voor een van de vier behandeltrajecten:

1. De geschatte duur van de infectie (zie hieronder "Differentiëren tussen een acuut en chronisch geïnficeerde prothese")
2. De gastheertoestand & verwekker (o.a. immunosuppressiva, operabiliteit, co-morbiditeit, voorbehandeling, stabiliteit prothese, micro-organisme)

Zie het algoritme in *figuur 1* op de navolgende pagina. Met nadruk moet erop worden gewezen dat het protocol een handvat biedt bij de eerste behandeling. Bij falen kan alsnog worden gekozen voor een ander vervolgtraject (meestal II, III of IV).

Van vooropstaand belang is de multidisciplinaire samenwerking (tussen orthopeden, internist-infectiologen en microbiologen) bij de behandeling van de vaak complexe medische problematiek. De toepassing van het algoritme in complexe situaties, en het nemen van afwijkende beslissingen vindt plaats in een regulier (of indien nodig ad-hoc) multidisciplinair overleg.

Figuur 1. Algoritme keuze initiële behandelstrategie geïnficeerde gewrichtsprothese

¹ Moeilijk behandelbare micro-organismen: rifampicine-resistente staphylococci, ciprofloxacine resistente gramnegatieven, Candida spp., amoxicilline-resistente enterococci

² Celtelling minder betrouwbaar bij: reumatoïde artritis, infectie < 6 weken postoperatief, periprosthetische fractuur, neutropenie, gebruik immuunsuppressiva

Differentiatie tussen een acuut en chronisch geïnfekteerde gewrichtsprothese

Indien er sprake is van een geïnfekteerde prothese is dient er een onderscheid te worden gemaakt tussen een acute infectie of een chronische infectie. Dit is van belang omdat uit onderzoek blijkt dat bij het reeds langer bestaan van een infectie de kans op behoud van een functionele prothese d.m.v. DAIR en behandeling met antibiotica klein is[3, 4].

Men neemt aan dat dit wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van een complete biofilm waarin een deel van de bacterie-populatie niet met antibiotica kan worden bestreden omdat zij zich in een metabool inactieve fase bevinden[5]. Na het eindigen van de antibioticabehandeling zal in dergelijke situatie, ook na lange tijd, een recidief van de infectie optreden.

De vroege gebruikte Fitzgerald stadiering (uitgaande van het moment van implantatie: 'early' 0-3 maanden, 'delayed' 3-12 maanden, en 'late' >12 maanden na implantatie) is inmiddels verlaten. Groot nadeel is dat in deze traditionele indeling de duur van de symptomen onvoldoende meegewogen werd. Een ander nadeel is dat het onderscheid tussen de mechanismen van infectie niet 'scherp' is. Een 'delayed' prothese-infectie kan ook zijn veroorzaakt via de hematogene route. Om deze reden wordt in de IDSA richtlijn '*Diagnosis and Management of Prosthetic Joint Infection*'[1] uitgegaan van de duur van de symptomen (zie tabel 1).

Tabel 1

Indeling prothese infectie	Criteria
Acuut	Postoperatief: < 3 weken <i>of</i> Klinische symptomen passend bij prothese infectie < 3 weken
Chronisch	Klinische symptomen passend bij prothese infectie ≥ 3 weken

Definitie prothese infectie : zie samenvatting p. 4

Differentiatie tussen een geïnfekteerde gewrichtsprothese en een oppervlakkige wondinfectie

Bij een postoperatieve wondinfectie na een protheseplaatsing is, gezien de aanwezigheid van hechtingen en de recente operatie de kans op een geïnfekteerde prothese met secundaire cellulitis van de huid dusdanig veel groter, dat deze beschouwd moet worden als een prothese-infectie tot het tegendeel bewezen is. Er dient in zulke gevallen een debridement met afname van kweken plaats te vinden zoals beschreven in dit protocol. Het afnemen van wonduitstrijken of het empirisch behandelen van een wondinfectie wordt afgeraden, mede ook gezien het feit dat bij langer wachten met adequate therapie de kans op behoud van de prothese steeds kleiner wordt.

3. Behandeling van een acute prothese infectie

Bij de behandeling van een acute prothese infectie gaat de voorkeur uit naar het streven tot behoud van de prothese (behandeltraject I, DAIR). In bepaalde gevallen kan bij een patiënt met een acute prothese infectie besloten worden niet te streven naar behoud van de prothese en dient een ander behandeltraject te worden gekozen:

- Inoperabiliteit/evt. andere patiënt-gerelateerde factoren (geen informed consent, geen adequate weke delen bedekking etc)
- Een loszittende prothese
- Een fistel naar de prothese
- Een pan- of multiresistent micro-organisme niet gevoelig voor bactericide antibiotische therapie in combinatie met biofilmpenetrerende antibiotica (rifampicine), zoals rifampicine-resistente stafylokokken, ciprofloxacine-resistente gramnegatieven, candida spp of amoxicilline-resistente enterokokken

Indien de patiënt klachten heeft die meer dan 3 weken bestaan maar geen van bovenstaande criteria heeft, leert de ervaring dat vaak toch besloten om te streven naar retentie van de prothese. Beslissingen hiertoe dienen altijd in MDO besproken te worden aangezien de literatuur aangeeft dat de kansen op succes veel kleiner zijn bij langere duur van symptomen.

2.1 Operatieve behandeling acute prothese infectie: Debridement, Antibiotica en Retentie van Prothese (=DAIR) *(Zie eerder genoemde voorwaarden: voldoet aan definitie acute prothese infectie, stabiele prothese, geen sinus(fistel), goede antibiotische behandeling mogelijk).*

De operatieve behandeling door middel van debridement is een essentieel onderdeel van de therapie. Operatieve behandeling van een acute prothese infectie uitgaande van bovenstaande voorwaarden dient bij voorkeur binnen 24 uur na de diagnose te starten. De operatie verloopt volgens onderstaand stappenplan:

1. Voorbereiding en protocol op OK als bij prothese implantatie; De antibiotische profylaxe tegen postoperatieve wondinfecties wordt uitgesteld tot na afname van de kweken.
2. Altijd een open arthrotomie. Het verrichten van een arthroscopie bij een acute prothese infectie met als doel behoud van prothese is gecontra-indiceerd
3. Alvorens te starten met debridement en antibiotica worden 5-6 diepe kweken afgenomen op de plaats waar de infectie zich bevindt (vocht, weefsel, kapsel, synovia en bot, met name bij de interfase). Het afnemen van subcutane weefselkweken of wonduitstrijken is dus niet geïndiceerd. Kweken worden 14 dagen ingezet [6]. **Zie ook H8. Aandachtspunten bij afname kweken!!**
 - a. Materiaal voor kweken moet vanuit de patiënt direct in een steriel potje geplaatst worden en punctaatvocht in een bloedkweekflesje (niet eerst aan instrumenterende op een gaas afgeven om contaminatie te voorkomen). Per kweek een ander pincet gebruiken.
 - b. Punctaat gewricht in potje en in een bloedkweekflesje.
 - c. Afgenomen kweken moeten zo snel mogelijk op het klinisch microbiologisch laboratorium zijn.
4. Na afname van kweken vindt uitgebreid debridement plaats met excisie van al het “verdachte” c.q. necrotische weefsel en zo mogelijk een ruime synovectomie. Verwisselbare prothese onderdelen worden verwijderd om het gewricht goed te kunnen nettoyeren en vervangen door nieuwe onderdelen (zie hieronder). (Wissel polyethyleen lager bij TKP en indien mogelijk polyethyleen lager en kop bij THP).[7-10])
5. Vervolgens wordt de prothese in situ met minimaal 6 L NaCl en pulsavac gespoeld, waarbij met een nat gaas de prothese onderdelen “gepoetst” worden om de gevormde glycolyx macroscopisch zoveel mogelijk te verwijderen. Na 3-4 liter spoelen met pulsavac en povidonjood, waarna de laatste liters spoelen met NaCl pulsavac.
6. Er is geen evidence voor de toegevoegde waarde van gentakralen of gentamatjes; deze worden in principe niet achtergelaten (uitzonderingen kunnen voorkomen bij grote oncologische chirurgie). [11].
7. Bij de lagerwissel wordt de wond eerst volledig gedebrideerd en gespoeld. Daarna, handschoen wissel, desinfectie huid met chloorhexidine, afdekken met schoon afdek materiaal en schone instrumenten voor inbrengen prothese onderdelen, en sluiten wond.
8. Er worden in principe geen drains achtergelaten

Afhankelijk van de kliniek (persisterende lekkende of rode wond en niet verbeterende laboratorium uitslagen (CRP/BSE/Leucocyten) kan (na MDO) besloten worden opnieuw een debridement te verrichten, waarbij bovenstaand stappenplan opnieuw wordt afgewerkt. Een eventueel vervolg debridement wordt maximaal 2 x verricht, binnen 3 weken na de initiële DAIR procedure.

2.2 Antimicrobiële behandeling acute prothese infectie (in combinatie met DAIR)

De behandeling met antibiotica dient ter ondersteuning van de operatieve behandeling en is gericht tegen de resterende micro-organismen in het weefsel rond de prothese (diepe weefselinfectie) en in het aangetaste deel van het bot (osteomyelitis). Bij een effectief debridement als boven beschreven is de bacteriële load in het gewricht sterk gereduceerd en is de biofilm verstoord. Teneinde nieuwe biofilmvorming te voorkomen en achtergebleven 'restbiofilm' te behandelen wordt bij bepaalde verwekkers postoperatief gestart met rifampicine, altijd in combinatie met andere antibiotica. De duur van de behandeling is, in alle situaties, tenminste 6 weken. De onderstaande paragrafen gaan in op het moment van start en keuze van de empirische antimicrobiële behandeling (3.2.1), de 1^e keus gerichte antibiotische behandeling per micro-organisme (3.2.2.), keuze van de toedieningsweg (3.3.3) en de duur van de behandeling (3.3.4).

a. Moment van start, en keuze van de empirische antimicrobiële behandeling acute prothese infectie

De empirische behandeling hangt mede af van het gekozen behandeltraject. Alleen indien wordt gekozen voor een curatief traject met behoud van de prothese wordt bij stafylokokken rifampicine toegevoegd als de wond droog is ende stafylokok gevoelig is voor rifampicine en ciprofloxacin. Bij streptococci en *P. acnes* wordt, indien de kweek bekend is, direct postoperatief voor 5 dagen rifampicine 2dd600mg gegeven (zie antibiotica schema's). De empirische behandeling is gericht op de meest voorkomende verwekkers.

Antibioticaschema A: Empirische behandeling acute prothese infectie ter ondersteuning DAIR

Antibioticum	Toedieningsweg	Dosering	Bijzonderheden
Flucloxacilline +	Intraveneus, per continue infuus	6 gram/24 uur (opladen met 1 gram)	
Tobramycine	Intraveneus	eenmalig 5 mg/kg* (volgende gift afhankelijk van kweek en gram) Bij BMI > 30 doseren op ABW (=adjusted body weight, te berekenen met online calculator)	Tobramycine alléén toedienen als er géén grampositieve kokken in het Gram-preparaat worden gezien (van de peroperatieve kweek of preoperatieve punctie) of als het Gram-preparaat nog niet bekend is Ceftazidim(3dd1000mg) kan als alternatief gebruikt worden als tobramycine gecontra-indiceerd is

NB: Voordat kan worden gestart met empirische behandeling met antibiotica worden kweken afgenomen (bij T>38.3 2x bloedkweek; een gewrichtspunctaat, 5-6 perioperatieve bot- en weefselkweken). Indien de patiënt niet septisch ziek is wordt gewacht met behandeling tot de lokale kweken zijn afgenomen, d.w.z. gewrichtspunctaat of bot- en weefselkweken. Hierna moet direct worden gestart.

- Empirische therapie wordt bij negatief Gram-preparaat in afwachting van de kweken voor tenminste 14 dagen voortgezet.
- De behandeling met tobramycine wordt maximaal 72 uur gegeven. Tobramycine alléén toedienen als er géén grampositieve kokken in het Gram-preparaat worden gezien (van de peroperatieve kweek of preoperatieve punctie) of als het Gram-preparaat nog niet bekend is.
- Bij bekend worden van de kweek dient er te worden overlegd tussen de betrokken specialismen ter versmalling van de antibiotica naar een optimale (1^e keus) gerichte behandeling.
- Bij aanwezige absolute en relatieve contra-indicaties (verminderd gehoor, allergie etc.) voor de 1^e keus antibiotica wordt overlegd tussen hoofdbehandelaar, internist-infectioloog en arts-microbioloog.

b. Eerste keus gerichte antibiotische behandeling per micro-organisme

Antibioticaschema B: Gerichte behandeling acute prothese-infectie ter ondersteuning DAIR

Verwekker	Antibioticum	Duur behandeling	Bijzonderheden
<i>S. aureus</i> (en Coagulase-negatieve staphylokokken, die flucloxacilline gevoelig zijn)	flucloxacilline 6 gram/24 uur iv + Toevoegen rifampicine 2dd 300 mg p.o. als wond droog is <i>en</i> de stafylokok gevoelig is voor rifampicine en ciprofloxacin	Tenminste 6 weken (mede o.g.v. kliniek en bezinking; stopmoment wordt in MDO besproken) Maximale behandelduur: 3 maanden.	Bij een Type 1 allergie voor flucloxacilline is vancomycine het alternatieve middel van keuze Tenminste 2 weken intraveneus behandelen. Op grond van antibiogram, patiëntkenmerken kan hierna worden overgegaan op rifampicine 2dd 300mg + levofloxacin 2dd 500mg. Alternatief: clindamycine 3d600mg
Coagulase-negatieve staphylokokken MRSA	vancomycine 2dd 15 mg/kg iv + Toevoegen rifampicine 2dd 300 mg p.o. als wond droog is <i>en</i> de stafylokok gevoelig is voor rifampicine en ciprofloxacin Dosering aanpassen no.g.v. spiegels. Indien flucloxacilline gevoelig dan vancomycine vervangen door flucloxacilline 6 gram/24 uur iv	idem	Tenminste 2 weken iv. Daarna switch naar oraal rifampicine 2dd 300mg + levofloxacin 2dd 500mg. Indien dit alternatief er niet is: Vancomycine continueren (dosering aanpassen bij eGFR < 100ml/min) + rifampicine 2dd300mg po
Streptokokken <i>P. acnes</i>	penicilline G 6 milj. E./24 uur iv. + rifampicine 2 dd 600 per os gedurende de eerste 5 dagen van de behandeling	idem	Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar amoxicilline 3dd 1000mg of clindamycine 3dd 600mg of oraal feneticilline 5dd 1000mg (indien feneticilline: als resorptietest adequaat is)
Enterobacteriaceae	Cefuroxim 1500mg 3dd iv of Ceftriaxon 2000mg 1dd iv	idem	Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o. of cotrimoxazol 2dd960mg p.o.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Ceftazidim 3dd2gram iv	idem	Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o.
Anaëroben of polymicrobiële flora	In overleg met infectioloog/microbioloog	idem	

c. Keuze van de toedieningsweg van antibiotica

Bij aanvang van de behandeling wordt altijd gekozen voor intraveneuze toediening van de antibiotica. De reden hiervoor is dat de meest geschikte antibiotica niet, of minder goed, in de tractus digestivus geabsorbeerd worden. Hierdoor is ook het bereiken van adequate concentraties van het antibioticum op de plaats van de infectie onvoldoende zeker. Uitzondering hierop is rifampicine, dit antibioticum kent een goede orale resorptie en kan dus oraal toegediend worden. In een latere fase waarin alle informatie over de verwekker beschikbaar is (identificatie, antibiogram/ MIC), en ten gevolge van debridement en voorgaande therapie de bacteriële load in grote mate is gereduceerd, kan het gebruik van orale antibiotica overwogen worden. Dit moment is tenminste 2 weken na aanvang van behandeling.

Het orale alternatief van flucloxacilline 6 gram intraveneus/dag is 4-5 maal daags 1 gram per os. Idealiter dient bij het gebruik van feneticilline of flucloxacilline een orale resorptietest te worden uitgevoerd. In geval van verwekkers die hiervoor gevoelig zijn kan behandeling met clindamycine 3 dd 600mg of doxycycline 1dd 100mg, of eventueel andere orale antibiotica een optie zijn. Tot het gebruik hiervan dient in multidisciplinair overleg te worden besloten.

d. Duur van de behandeling met antibiotica.

In alle situaties bedraagt de behandelduur van een acuut geïnficeerde gewrichtsprothese tenminste 6 weken postoperatief vanaf het starten van adequate antibiotische therapie na de arthrotomie. De behandeling bedraagt niet meer dan 3 maanden.

De combinatie van kliniek en het beloop van ontstekingswaarden (CRP, BSE) in het bloed bepalen hierna het meest optimale moment van stoppen van de behandeling. Er is geen ideale cut-off waarde van ontstekingswaarden die het ideale moment van stoppen met antibiotica betrouwbaar voorspelt. In de praktijk kan na 6 weken het staken van antibiotica overwogen worden indien patiënt dan klachtenvrij is en de ontstekingsparameters genormaliseerd zijn. Als het CRP normaliseert maar de BSE nog te hoog is wordt de antibiotica meestal gecontinueerd zolang de BSE blijft dalen. Als bij een genormaliseerd CRP en goede kliniek gedurende een tussenliggende periode van minimaal 2 weken de BSE gelijk blijft kan er bij goede kliniek ook gestopt worden met antibiotica.

4. Behandeling van een chronische prothese infectie

Indien behoud van de oorspronkelijke prothese niet mogelijk is, zal meestal worden gekozen voor een 'two-stage procedure' (behandeltraject II). Als patiënt geen slechte weefselkwaliteit, fistel, moeilijk behandelbaar micro-organisme of multiple revisies heeft ondergaan kan ook een one-stage revisie verricht worden. Indien deze opties niet mogelijk zijn of falen, zijn in laatste instantie 'levenslange' suppressieve behandeling met antibiotica of een resectie arthroplastiek, arthrodese of amputatie mogelijke behandelopties.

3.1 Chirurgische behandeling chronische prothese infectie

Doel: Resectie van necrotische weefsel, volledige synovectomie en verwijderen van de prothese met als doel het verminderen van de bacteriële belasting en het "vitaliseren" van het wondbed.

- Streven naar revisie in twee tempi.
- Identificatie van patiënten met risicofactoren voor falen van een revisie in twee tempi.
 - Immuun gecompromitteerd, slechte doorbloeding huid (Fontaine); roken, DM
- Bij sterk immuungecompromitteerde patiënt of hoge ASA score patiënt, overweeg:
 - Resectie arthroplastiek)
 - arthrodese (knie, pols, elleboog etc)
 - suppressief behandelen (patiënt kan of wil geen enkele operatie meer ondergaan)
 - amputatie

Proecdure operatie bij chronische infectie:

1. De antibiotische profylaxe tegen postoperatieve wondinfecties wordt uitgesteld tot na afname van de kweken.
2. Alvorens de prothese verwijderd wordt 5-6 diepe kweken afnemen op de plaats waar de infectie zich bevindt (vocht, weefsel, kapsel, synovia en bot, met name bij de interfase). Het afnemen van subcutane weefselkweken of wonduitstrijken is dus niet geïndiceerd. Kweken worden 14 dagen ingezet. **Zie ook H8. Aandachtspunten bij afname kweken!!**
 - a. Materiaal voor kweken moet vanuit de patiënt direct in een steriel potje geplaatst worden en punctaatvocht in een bloedkweekflesje (niet eerst aan instrumenterende op een gaas afgeven om contaminatie te voorkomen). Per kweek een ander pincet gebruiken.
 - b. Afgenomen kweken moeten zo snel mogelijk op het klinisch microbiologisch laboratorium zijn.
3. Na afname van kweken wordt de prothese in toto verwijderd en vindt uitgebreid uitgebreide synovectomie en resectie van necrotisch weefsel (weke delen en bot) plaats. Vervolgens wordt de wond met Pulsavac lavage 3 liter Povidon jood/NaCl oplossing gespoeld en nagespoeld met 2 liter NaCl.
4. In voorkomende gevallen wordt een spacer geplaatst in de knie.
5. Er is geen evidence voor de toegevoegde waarde van gentakralen of gentamatjes; deze worden in principe niet achtergelaten (uitzonderingen kunnen voorkomen bij grote oncologische chirurgie). [11].
6. Er worden in principe geen drains geplaatst.

3.2 Antimicrobiële behandeling chronische prothese infectie

a. *Empirische* antimicrobiële behandeling chronische prothese infectie.

Antibioticaschema C: empirische behandeling chronische prothese infectie *of* acute infectie zonder streven naar DAIR

Antibioticum	Toedieningsweg	Dosering	Bijzonderheden
Flucloxacilline +	Intraveneus, per continue infuus	6 gram/24 uur (opladen met 1 gram)	

Tobramycine	Intraveneus	eenmalig 5 mg/kg* (volgende gift afhankelijk van kweek en gram) Bij BMI > 30 doseren op ABW (=adjusted body weight, te berekenen met online calculator)	Tobramycine alléén toedienen als er géén grampositieve kokken in het Gram-preparaat worden gezien (van de peroperatieve kweek of preoperatieve punctie) of als het Gram-preparaat nog niet bekend is Ceftazidim(3dd1000mg) kan als alternatief gebruikt worden als tobramycine gecontra-indiceerd is
-------------	-------------	---	---

NB: Voordat kan worden gestart met empirische behandeling met antibiotica worden kweken afgenomen (bij T>38.3 2x bloedkweek; een gewrichtspunctaat, 5-6 perioperatieve bot- en weefselkweken). Indien de patiënt niet septisch ziek is wordt gewacht met behandeling tot de lokale kweken zijn afgenomen, d.w.z. gewrichtspunctaat of bot- en weefselkweken. Hierna moet direct worden gestart.

b. Gerichte antimicrobiële behandeling bij chronische prothese infectie waarbij géén behoud van prothese plaatsvindt

Antibioticaschema D: gerichte behandeling chronische prothese infectie ter ondersteuning debridement en protheseverwijdering

Verwekker	Antibioticum	Duur behandeling	Bijzonderheden
<i>S. aureus</i> (en Coagulase-negatieve staphylokokken, die flucloxacilline gevoelig zijn)	flucloxacilline 6 gram/24 uur iv Bij een Type 1 allergie voor flucloxacilline is vancomycine het alternatieve middel van keuze		Op grond van het antibiogram, patiëntkenmerken en eventueel orale resorptietesten kan na 2 weken overgegaan worden op orale behandeling met flucloxacilline 5 dd 1gram of clindamycine 3 dd 600mg*
Coagulase-negatieve staphylokokken MRSA	vancomycine 2dd 15 mg/kg iv Dosering aanpassen o.g.v. spiegels		vancomycine kan ook per continue infuus in zelfde dosering toegediend worden wat praktische voordelen biedt voor thuissituatie (wel spiegels controleren)
Streptokokken <i>P. acnes</i>	penicilline G 6 milj. E./24 uur iv.	Tenminste 6 weken (mede o.g.v. kliniek en bezinking; stopmoment wordt in MDO besproken)	Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar amoxicilline 3dd 1000mg of clindamycine 3dd 600mg of oraal feneticilline 5dd 1000mg (indien feneticilline: als resorptietest adequaat is)
Enterobacteriaceae	Cefuroxim 1500mg 3dd iv of Ceftriaxon 2000mg 1dd iv		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o. of cotrimoxazol 2dd960mg p.o.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i> Anaëroben of polymicrobiële flora	Ceftazidim 3dd2gram iv In overleg met infectioloog/microbioloog		Na 2 weken o.g.v. antibiogram wissel naar ciprofloxacin 2dd750mg p.o.

*Na twee weken intraveneuze antimicrobiële therapie kan bij goede kliniek en dalende inflammatie parameters gewisseld worden naar orale therapie

c. Duur van de behandeling met antibiotica bij chronisch geïnfecteerde gewrichtsprothese en een 2-stage vervanging.

In alle situaties bedraagt de behandelduur van een chronisch geïnfecteerde gewrichtsprothese tenminste tot 6 weken postoperatief na de laatste positieve kweken. Bij een goede kliniek en genormaliseerde ontstekingsparameters kunnen de antibiotica gestaakt worden; in andere gevallen wordt de antibiotica langer gecontinueerd.

Na staken van de antibiotica wordt een revisie met re-implantatie pas minimaal 2 weken na staken van de antibiotica ingepland. In deze 2 weken zonder antibiotica kan de kliniek en laboratoriumwaarden vervolgd worden en kan een eventueel sluimerende, zonder antibiotica weer opvlammende infectie worden opgespoord, waardoor een nieuwe prothese plaatsing in een geïnfecteerd gebied voorkomen wordt. Er zit dus minimaal $6 + 2 = 8$ weken tussen de prothese verwijdering en de revisie met re-implantatie. Dankzij de 2 weken wachttijd zonder antibiotica kunnen ook goed beoordeelbare peroperatieve kweken afgenomen worden tijdens de revisie.

Bij twijfel of er nog sprake kan zijn van een laaggradige infectie (op basis van kliniek, ontstekingswaarden, spacer nog in situ), kan - altijd tijdens een MDO - besloten worden om alvorens een nieuwe prothese te plaatsen eerst nieuwe biopten af te nemen.

d. antimicrobiële behandeling na resectie-arthroplastiek, arthrodese of amputatie van het geïnfecteerde gewricht.

Primair wordt de behandeling bepaald door het eventueel na de ingreep achterblijven van geïnfecteerd bot/periarticulair weefsel. In principe wordt er vanuit gegaan dat in deze situatie lokaal geen vreemd lichaamsmateriaal achterblijft (incl. cementbrokken, kralen etc.)

In geval van volledige resectie kunnen de antibiotica postoperatief vrijwel direct gestaakt worden (0-48 uur), of in geval van twijfel totdat kweken afgenomen van op het oog gezonde demarcatielijnen negatief blijven na 5 dagen. Het gaat hier dan vnl. om pathogene micro-organismen in de afwezigheid van kunstmateriaal (en niet *P. acnes* e.d.).

In geval van partiële resectie of arthrodese wordt de behandeling voortgezet tot tenminste 6 weken postoperatief, ter behandeling van de lokale chronische osteomyelitis. De totale duur van de behandeling is hierna gelijk een osteomyelitis zonder aanwezigheid van kunstmateriaal (op geleide van ontstekingsparameters en klinisch beloop).

5. Suppressieve behandeling met antibiotica bij in situ blijvende geïnfecteerde gewrichtsprothese

In geval van accepteren van een geïnfecteerde prothese met levenslange suppressieve behandeling wordt de initiële behandeling van het geïnfecteerde periprosthetische bot en weefsel pas gestaakt na tenminste 6 weken adequate behandeling van de osteomyelitis en bij normalisatie van ontstekingswaarden in het bloed.

In geval van een geïnfecteerde prothese welke in situ blijft, en waar arthrodesse of amputatie geen goede opties zijn kan mits functionaliteit en goede hechting van de prothese een langdurige suppressieve behandeling gestart worden. De keuze van de behandeling hangt altijd af van patiëntkenmerken (allergie, nierfunctie etc) en de kenmerken van het micro-organisme.

Behandeling en nacontrole monitoring vindt plaats in multidisciplinair overleg.

Suppressieve doseringen van enkele veel gebruikte en hiervoor geschikte antibiotica:

- Clindamycine: 600 mg 3dd per os, eventueel te verlagen naar 1-3dd 300 mg
- Flucloxacilline 500mg 3dd per os, eventueel te verlagen naar 2dd 500 mg per os
- Amoxicilline 500mg 3dd per os, eventueel te verlagen naar 2dd 500 mg per os
- Doxycycline 100mg 1dd per os
- Co-trimoxazol 960 mg 2dd per os, eventueel te verlagen naar 1dd 960 of 480 mg

Voor het moment van verlagen van de suppressieve therapie is geen literatuur. Als vuistregel kan aangehouden worden dat na 3 maanden suppressieve therapie, goede kliniek en volledig genormaliseerde ontstekingsparameters de dosering verlaagd kan worden.

Na een zeer lange periode (>2-5 jaar) kan overwogen worden, met risico op recidief (kans onbekend) deze antibiotica op proef te staken.

Quinolonen lenen zich minder goed voor langdurige suppressieve behandeling in verband met het bijwerkingenprofiel, maar kunnen in uitzonderlijke situaties wel worden toegepast.

6. Monitoring laboratorium tijdens behandeling

Laboratorium bepalingen:

- Initieel: Hb /Ht/Leuco/+differentiatie/trombo's/nierfunctie/kalium/leverenzymen/BSE/CRP
- Week 0 t/m 2 2 maal per week BSE / CRP / nierfunctie / kalium
- Week 4 t/m 6 om de week BSE / CRP / Hb / Ht / leuco + differentiatie / trombo's

CAVE hypokaliëmie bij hooggedoseerd flucloxacilline[12].

7. Postoperatieve wondlekkage

Iedere patiënt die ontslagen wordt na protheseplaatsing wordt na 5 dagen klinisch of poliklinisch gecontroleerd ter beoordeling van de wond (rubor, dolor, calor, tumor, pus, lekkage). Indien er sprake is van een wondinfectie wordt de prothese beschouwd als geïnfecteerd tot het tegendeel bewezen is (zie §2.2) en als zodanig behandeld. Het afnemen van een wondkweek of blind starten met antibiotica wordt daarom afgeraden. Bij alleen wondlekkage wordt het volgende stappenplan doorlopen (grotendeels gebaseerd op stappenplan zoals beschreven in proefschrift "Detection, prevention and direct post-operative intervention in orthopaedic implant infection" (Dr Maathuis, thesis UMCG 2007).

Bij onderstaand stappenplan wordt uitgegaan van een proactieve benadering van postoperatieve wondlekkage, omdat een 2 weken lekkende wond vaak de uiting is van onderliggende infectie. Gezien het doel (behoud van prothese) accepteren we daarmee dat er soms bij een lekkende wond een debridement wordt gedaan waarbij er geen sprake van infectie blijkt te zijn.

Beleid bij wondlekkage na plaatsing nieuwe prothese

- Wondlekkage 5 dagen na plaatsing prothese of na DAIR:
 - Beoordeling aspect van de wond en wondvocht:
 - Verdenking infectie → DAIR
 - Geen verdenking infectie: Uitgangs lab bepalen (CPR/BSE/leukocyten); na 5 dagen herbeoordelen
- Na 10-14 dagen persisterende wondlekkage: werkdiagnose acute prothese infectie. Beleid: debridement, zoals beschreven onder par. 3.1

8. Aandachtspunten bij afname kweken

Pre-operatief:

- Punctie: Vermijd vermenging van lokaal anaestheticum met het intra-articulaire vocht/pus: dit remt de bacteriegroei.
- Gebruik gele spinaal naald ter voorkoming verstopping naald voor punctaat.
- Bij antibioticagebruik, deze minimaal 2 weken van te voren staken voor een betrouwbare kweek.
- Intra-articulair vocht/pus voor aerobe en anaerobe kweek en evt, Gram-preparaat bij voorkeur in de spuit (zonder naald en afgedopt) of anders in een steriel potje versturen. (geen PED-flesje)
- Evt. kan aanvullend intra-articulair vocht ingestuurd worden in aeroob/anaeroob bloedkweeksetje.
- Het materiaal moet zo snel mogelijk en in iedere geval binnen 4 uur op het Medisch Microbiologisch Laboratorium zijn. Op locatie Sportlaan wordt materiaal via de portier met de fiets koerier afgeleverd op het Medisch Microbiologisch Laboratorium.
- Tevens materiaal naar KCL sturen voor leukocytentelling en granulocytenpercentage (indien erg troebel/geklonterd materiaal: toevoegen 10 microliter hyaluronidase ter voorkoming storing apparaat)
- Bloedkweken bij koorts.

Peri-operatief:

- Afname van weefselbiopten (gewrichtskapsel, acetabulum- en femoraal membraam of tibiamembraam, intramedullair, bot-cement interface, botfragmenten en sequesters) voor aerobe en anaerobe kweek.
- Bij voorkeur in macroscopisch geïnfecteerd gebied biopteren
- Instrumenten die voor het biopteren gebruikt worden moeten niet met de huid in aanraking zijn geweest.
- Gebruik voor elk biopt een nieuw setje van het instrumentarium en een nieuw steriel potje.
- Aspiratie van intra-articulair vocht en pus voor aerobe en anaerobe kweek en evt. Gram-preparaat bij voorkeur in de spuit (zonder naald en afgedopt) of anders in een steriel potje versturen. (geen PED-flesje)
- Evt. kan aanvullend intra-articulair vocht ingestuurd worden in aeroob/anaeroob bloedkweeksetje.
- Bij voorkeur 1 vloeibaar materiaal en 4-5 biopten van verschillende plekken
- Als 2 of meer kweken positief zijn met hetzelfde micro-organisme is er een reële verdenking op een infectie.
- Geen kweken van oppervlakkige weefsels of van een fistelopening.
- Geen uitstrijken
- Niet biopteren in gebied waar al irrigatievloeistof is gebruikt
- Insturen van de prothese of onderdelen daarvan voor sonificatie is (nog) niet mogelijk.
- Het materiaal moet zo snel mogelijk en in iedere geval binnen 4 uur op het Medisch Microbiologisch Laboratorium zijn.

Bij tweede of volgende debridement en/of spoelen:

- Hiervoor gelden dezelfde voorschriften als bij eerste debridement.
- Als er alleen gespoeld wordt vanwege persisterende inflammatie en er geen verdenking is op een eventuele secundaire infectie (zoals bijvoorbeeld bij streptococce PJI vaak het geval is) hoeven er geen kweken afgenomen te worden

9. Aandachtspunten bij gebruik antibiotica

Altijd:

- Bij ernstige aanhoudende diarree de diagnose pseudomembraneuze (*Clostridium difficile*) colitis overwegen.
- De patiënt instrueren de bijsluiter goed te lezen en bijwerkingen te melden.

Rifampicine:

- Patiënt waarschuwen voor roodverkleuring van lichaamsvloeistoffen en permanente verkleuring van zachte contactlenzen.
- Bepaal initieel ook bilirubine
- Leverenzymen en bilirubine eerste maand wekelijks herhalen. Daarna maandelijks. Ook bij koorts, braken of icterus.

Vancomycine:

- Overweeg bij verminderde nierfunctie en een oudere patiënt ook de gehoorsfunctie te vervolgen.
- De patiënt instrueren gehoorsklachten zoals oorsuizen direct te melden.
- Om de week ook nierfunctie controleren.
- Bij thuisbehandeling voorafgaand aan ontslag continue iv toediening instellen in overleg met de apotheek.

Clindamycine

- Om de week ook nier-en leverfuncties controleren.

Amoxicilline en Augmentin:

- Patiënt instrueren acuut optredend gegeneraliseerd exantheem met pustels of urticaria direct te melden.
- Om de week ook nier-en leverfuncties controleren

(Lev)ofloxacin en Ciprofloxacin:

- De patiënt instrueren om bij het gelijktijdig gebruik van aluminium- of magnesiumbevattende antacida, sucralfaat, ijzer- of zinkzouten een interval van ten minste twee uur toe te passen. Denk hierbij ook aan multivitaminenpreparaten.
- De patiënt instrueren pijnklachten die kunnen wijzen op tendinitis of neuropathie direct te melden.
- De patiënt instrueren blootstelling aan zonlicht te vermijden.
- De patiënt instrueren om het optreden van visusstoornissen direct te melden.
- De patiënt instrueren om het optreden van andere neurologische (epilepsie) of psychiatrische stoornissen direct te melden.
- Om de week ook leverfuncties controleren

Cotrimoxazol:

- Geef foliumzuursuppletie 1 dd 0,5 mg
- Om de week ook de nierfunctie en kalium controleren.

Doxycycline:

- De patiënt informeren over het risico op superinfecties van de slijmvliezen met *Candida*.
- De patiënt instrueren blootstelling aan zonlicht te vermijden.
- De patiënt instrueren tablet onder voorzorgen met ruime hoeveelheid vocht in te nemen om oesophagusirritatie te voorkomen
- Om de week ook nier-en leverfuncties controleren.

Linezolid:

- De patiënt instrueren visusklachten (scherpte, kleur) of klachten passend bij perifere neuropathie direct te melden.
- Behandelduur maximaal 4 weken.
- Tijdens de behandeling wekelijks het volledige bloedbeeld bepalen.

Fusidinezuur:

- De patiënt instrueren klachten van spierzwakte, spierpijn en donkere urine direct te melden.
- Om de week ook leverfuncties controleren.

10. Uitzonderlijke situaties en tekortkomingen protocol

Dit protocol beoogt praktische en werkbare handvatten voor het dagelijkse medisch handelen te geven. De in dit protocol opgenomen adviezen zijn deels expert-based omdat er in de huidige literatuur geen systematisch onderzoek naar verricht is. Het huidige protocol is deels gebaseerd op de eind 2013 verschenen richtlijn van de Infectious Disease Society of America (IDSA)[1] en de Proceedings of the International Consensus Meeting on Periprosthetic Joint Infection[2]. Daarnaast bouwt het in belangrijke mate voort op de in de afgelopen jaren verkregen ervaring met de antimicrobiële behandeling en in de regio toegepaste techniek ten aanzien van debridement.

Voorbeelden waar de evidence nog summier is:

- In de praktijk lijken BSE en CRP geschikt om de infectie te monitoren naast het vervolgen van de kliniek. Er is echter geen literatuur die dit ondersteunt.
- Er is geen vergelijkend onderzoek gedaan naar debridement en behoud van bijvoorbeeld gramnegatieve prothese-infecties. In de praktijk wordt er bij een acute infectie toch gepoogd ook deze infecties met debridement en behoud van prothese te genezen.
- Het huidige protocol beschrijft niet de infrastructuur voor een multidisciplinair overleg, maar gaat er wel vanuit dat de afdelingen orthopedie, infectieziekten en medische microbiologie op regelmatige basis (wekelijks) multidisciplinair overleg voeren over patiënten met prothese infecties.
- Het huidige protocol focust op de behandeling van prothese infecties en beschrijft slechts summier de criteria die gelden voor de diagnose acute prothese-infectie. Waar nodig wordt verwezen naar de IDSA Guideline uit 2013 over prothese-infecties[1]. Er wordt momenteel gewerkt aan een protocol diagnostiek van prothese infecties
- Over situaties waarin dit protocol niet voorziet kan tijdens MDO een besluit genomen worden.

Reference List

- (1) Osmon DR, Berbari EF, Berendt AR, et al. Diagnosis and management of prosthetic joint infection: clinical practice guidelines by the Infectious Diseases Society of America. *Clin Infect Dis* **2013 Jan**; 56(1):e1-e25.
- (2) Parvizi J, Gehrke T, Chen AF. Proceedings of the International Consensus on Periprosthetic Joint Infection. *Bone Joint J* **2013 Nov**; 95-B(11):1450-2.
- (3) Zimmerli W, Trampuz A, Ochsner PE. Prosthetic-joint infections. *N Engl J Med* **2004 Oct 14**; 351(16):1645-54.
- (4) Zimmerli W, Widmer AF, Blatter M, Frei R, Ochsner PE. Role of rifampin for treatment of orthopedic implant-related staphylococcal infections: a randomized controlled trial. Foreign-Body Infection (FBI) Study Group. *JAMA* **1998 May 20**; 279(19):1537-41.
- (5) Zimmerli W, Moser C. Pathogenesis and treatment concepts of orthopaedic biofilm infections. *FEMS Immunol Med Microbiol* **2012 Jul**; 65(2):158-68.
- (6) Schafer P, Fink B, Sandow D, Margull A, Berger I, Frommelt L. Prolonged bacterial culture to identify late periprosthetic joint infection: a promising strategy. *Clin Infect Dis* **2008 Dec 1**; 47(11):1403-9.
- (7) Buller LT, Sabry FY, Easton RW, Klika AK, Barsoum WK. The preoperative prediction of success following irrigation and debridement with polyethylene exchange for hip and knee prosthetic joint infections. *J Arthroplasty* **2012 Jun**; 27(6):857-64.
- (8) Marculescu CE, Berbari EF, Hanssen AD, et al. Outcome of prosthetic joint infections treated with debridement and retention of components. *Clin Infect Dis* **2006 Feb 15**; 42(4):471-8.
- (9) Sukeik M, Patel S, Haddad FS. Aggressive early debridement for treatment of acutely infected cemented total hip arthroplasty. *Clin Orthop Relat Res* **2012 Nov**; 470(11):3164-70.
- (10) Westberg M, Groggaard B, Snorrason F. Early prosthetic joint infections treated with debridement and implant retention: 38 primary hip arthroplasties prospectively recorded and followed for median 4 years. *Acta Orthop* **2012 Jun**; 83(3):227-32.
- (11) Barth RE, Vogely HC, Hoepelman AI, Peters EJ. 'To bead or not to bead?' Treatment of osteomyelitis and prosthetic joint-associated infections with gentamicin bead chains. *Int J Antimicrob Agents* **2011 Nov**; 38(5):371-5.
- (12) Hoorn EJ, Zietse R. Severe hypokalaemia caused by flucloxacillin. *J Antimicrob Chemother* **2008 Jun**; 61(6):1396-8.
- (14) "Detection, prevention and direct post-operative intervention in orthopaedic implant infection" (Dr Maathuis, thesis UMCG 2007)